

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 5 marca 2014 r.

Druk nr 590

**KOMISJA
PRAW CZŁOWIEKA,
PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 90d ust. 1 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Bohdan Paszkowski.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Michał Seweryński

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Art. 1. W ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.¹⁾) po art. 8 dodaje się art. 8a w brzmieniu:

„Art. 8a. 1. Osobie, która pełniła służbę wojskową, do której odbycia została obowiązana pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

2. Przepisy art. 8 ust. 1 zdanie drugie, ust. 2c i ust. 3–5 stosuje się odpowiednio.

3. Roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie nie przedawniają się.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Dz. U. z 1993 r. Nr 36, poz. 159, z 1995 r. Nr 28, poz. 143, z 1998 r. Nr 97, poz. 604, z 2002 r. Nr 240, poz. 2055, z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2007 r. Nr 191, poz. 1372 oraz z 2011 r. Nr 53, poz. 277.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Projekt inicjatywy ustawodawczej ma na celu realizację postulatu zawartego w petycji P-8-11/13, skierowanej do Marszałka Senatu przez Stowarzyszenie Osób Internowanych „Chełminiacy 1982”.

Zasadność nowelizacji ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego wynika z faktu, że jej przepisy w dotychczasowym brzmieniu pomijają osoby, których represjonowanie przybrało postać odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony. Choć ustawa pierwotnie ustanawiała jedynie obowiązek wypłaty przez Skarb Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłych z wydania orzeczeń wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, to jej nowelizacja z dnia 19 września 2007 r. (Dz. U. Nr 191, poz. 1372) dodała jako podstawę wypłacania wspomnianych świadczeń decyzje o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego. Biorąc to pod uwagę i uwzględniając potrzebę konsekwentnego postępowania prawodawcy, ustawa regulująca stosunek Państwa Polskiego wobec obywateli walczących o jego niepodległy byt powinna obejmować możliwie szeroki zakres form prowadzenia działalności niepodległościowej i sytuacji, w których osoby poszkodowane i pokrzywdzone w wyniku prowadzonej przez siebie działalności niepodległościowej otrzymują odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Projektowana nowelizacja uzupełnia katalog przesłanek, które pozwalają uznać określone osoby za represjonowane. Ustanawia obiektywnie stwierdzalną podstawę wypłacania odszkodowań i zadośćuczynień dla osób, wobec których represjonowanie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego przybrało postać przymusowego odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony. Ustawa wskazuje przy tym na szczególne miejsce represjonowania – wojskowe obozy specjalne. Zgodnie z intencją projektodawcy takie rozwiązanie ma na celu wskazanie przykładu pozwalającego usprawnić proces rozstrzygania w sprawach zawisłych już przed sądami. Nie służy natomiast wyróżnieniu wojskowych obozów specjalnych jako miejsc stosowania represji bardziej dotkliwych od represji występujących w innych okolicznościach. Nie zakłada również

przyznania możliwości zwiększenia odszkodowań i zadośćuczynień dla osób represjonowanych w wojskowych obozach specjalnych.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Wedle danych dostarczonych przez autorów petycji ustawa dotyczyłaby represji, którym poddano około 1600 działaczy zdelegalizowanej „Solidarności”. Osoby te odbywały przymusową służbę wojskową w wojskowych obozach specjalnych, z których najbardziej znane mieściły się w Chełmnie nad Wisłą, Czerwonym Borze k/Łomży, Trzebiatowie, Rawiczu, Unieściu, Budowie, Dęblinie i Czarnym. Obecnie, osobom działającym na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poddawanych represjom w formie odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony, odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie są wypłacane na podstawie przepisów dotyczących bezpośrednio osób poddawanych tego rodzaju represjom.

3. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W projektowanym stanie prawnym osobom działającym na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poddawanych represjom w formie odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony będą przysługiwały odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. W noweli przewiduje się, że uprawnienie to będzie przechodziło na małżonka, dzieci i rodziców osoby represjonowanej. Kwestia ta została uregulowana przez odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 8 ust. 1 zd. 2 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Także za pomocą odesłania do odpowiedniego stosowania określonych ustępów art. 8 wskazano właściwość sądu okręgowego do żądania odszkodowania za szkodę i zadośćuczynienia za krzywdę, zakres stosowania kodeksu postępowania karnego oraz sytuacje, w których odszkodowanie i zadośćuczynienie nie będzie przysługiwało. W ustawie wprost wskazano, że roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie nie ulegną przedawnieniu. Biorąc to pod uwagę, można przyjąć, że ustawa nowelizująca zapewni możliwość sprawnego przekazywania należnych świadczeń uprawnionym osobom.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe

Projektodawca oczekuje, że przyznanie osobom działającym na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, poddawanych represjom w formie odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony, odszkodowań za poniesioną szkodę i zadośćuczynień za doznaną krzywdę wypłacanych przez Skarb Państwa spowoduje znaczny wzrost poczucia sprawiedliwości społecznej. Nie tylko bowiem w grupie osób uprawnionych do otrzymania świadczeń wprowadzanych nowelą istnieje przeświadczenie, że Państwo Polskie jest obowiązane do wyrównywania strat majątkowych i osobistych powstałych w wyniku działań na rzecz jego niepodległego bytu.

Trudno przypuszczać, by dodawane przepisy wywołały bezpośrednie skutki o charakterze gospodarczym, ponieważ przeznaczenie i sposób wydatkowania odszkodowań i zadośćuczynień wypłacanych na podstawie tych przepisów przez Skarb Państwa pozostaje poza materią ustawy.

Ustawa prowadzi do powstania obciążeń dla budżetu państwa. Należy jednak zauważyć, że precyzyjne oszacowanie wydatków w zakresie wypłaty świadczeń z tytułu represjonowania przybierającego postać odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony jest trudne na etapie prac legislacyjnych, ponieważ nieznana jest liczba osób działających na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, które wystąpią z żądaniem wypłaty odszkodowania za szkodę i zadośćuczynienia za krzywdę, zaś wysokość odszkodowań i zadośćuczynień będzie ustalana przez sądy.

Ustawa nie wywrze wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

5. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Projekt nie wymaga wydania aktów wykonawczych.

6. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.